

власником фінансових потоків була тільки держава, ставлення до фінансового потоку у громадян, представників підприємств і організацій будувалося на споживацькій основі, тобто більше як до грошового потоку.

Впровадження в командно-адміністративну економіку процесу управління фінансовими потоками сприяло виявленню значних неузгодженостей і диспропорцій між напрямками державного управління економікою і законами ринку. Затяжний характер економічних перетворень в Україні багато в чому пояснюється відсутністю системного підходу до управління фінансовими потоками, що відображає фактичну картину процесу перерозподілу. Саме тому багато заходів управлінського впливу на економічні процеси в даний час не знаходять свого очікуваного результату. Тим часом процес визначення і перерозподілу фінансових потоків стає актуальним для регіональної економіки, особливо в період інтенсивного міжрегіонального і міжгалузевого переміщення капіталу, а також при взаємодії господарюючих суб'єктів і регіональних органів влади, коли підвищується соціальна складова економічного розвитку регіонів.

1. Герасимчук З.В., Вахович І.М. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону. – Луцьк: ЛДТУ, 2002. – 248 с.
2. Долішній М.І., Стадницький Ю.І., Загородній А.Г., Товкан О.Е. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. – Л.: Нац. ун-т „Львівська політехніка”, 2003. – 256 с.
3. Лопатников Л.И. Краткий экономико-математический словарь. – М.: Наука, 1979.
4. Бочаров В.В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 365 с.
5. Колесникова Н.А. Финансовый и имущественный потенциал региона: опыт регионального менеджмента. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 240 с.
6. Горбунов А.Р. Управление финансовыми потоками и организация финансовых служб предприятий, региональных администраций и банков. – М.: Анкил, 2000. – 296 с.
7. Живалов Н.В. Финансовые потоки в российской экономике. – М.: ОАО «НПО «Экономика», 2000. – 428 с.

Отримано 22.02.2006

УДК 332.1 : 336

К.В.ІОНЕНКО

Черкаський державний технологічний університет

РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА В УПРАВЛІННІ РЕГІОНАЛЬНИМИ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ

Досліджується значення діяльності фінансово-кредитних установ у процесі управління фінансовими потоками регіону. Визначено сучасні функції банківського сектора в країні з ринковою економікою. Запропоновано напрями удосконалення існуючої

практики Національного банку України щодо моніторингу підприємств та організацій, а також змін макроекономічних показників.

Період економічних перетворень в Україні має тривалий характер. Проблеми перетворень у регіонах пов'язані, в першу чергу, з існуючими фінансовими диспропорціями, що мають форму протиріч при формуванні ринкових відносин між державним і місцевим рівнями державотворення. Розв'язання цих проблем має принципове значення для подальшого успішного просування країни шляхом перетворень. Позначені протиріччя являють собою практично цілий комплекс проблем, що інтегрується з глибинними перетвореннями реального сектора економіки і фінансової взаємодії регіональних економік. Першооснова цих перетворень полягає у вирішенні питань ефективного впливу на фінансові потоки.

Розгляд проблеми формування та використання фінансових ресурсів регіону та функціонування системи місцевих фінансів набув широкого поширення у працях З.В.Герасимчук, Н.А.Колесникової, В.І.Кравченка, Г.Б.Поляка, Л.Л.Тарангул [1-5] та інших вітчизняних і зарубіжних вчених. При цьому в українській науковій літературі не проведено ґрунтового дослідження процесів управління регіональними фінансовими потоками, не визначено принципи, методи та фактори їх формування.

Вищезазначене обумовило завдання даної роботи: дослідити роль банківського сектору економіки у процесі управління фінансовими потоками регіону.

Ефективність управління регіональними фінансовими потоками значно розширюється при використанні даних, що можна одержати у результаті дослідження динаміки і структури регіональних фінансових потоків. Найбільш значний обсяг економічних операцій суб'єктів економіки проходить через облік у банківському секторі. Саме тому в центрі процесу управління фінансовими потоками в регіоні знаходиться банківський сектор економіки, де й здійснюється облік формування і руху фінансових потоків.

Таким чином, в умовах управління регіональними фінансовими потоками до банківського сектору економіки ставляться нові вимоги, спрямовані на істотне розширення функцій, пов'язаних не тільки з регулюванням грошово-кредитних відносин в регіонах. Тому в основу функцій управління регіональними фінансовими потоками необхідно покласти дві тези, які дещо змінюють традиційне уявлення про основні функції банківського сектору економіки.

Перша функція – це організація банківської діяльності в регіоні, яка об'єктивно виходить за межі власне банківської справи. Вона сто-

сується всієї сукупності соціально-економічного розвитку і виробничих відносин, що реалізуються за допомогою заходів грошово-кредитного впливу. Успіх законодавчої і виконавчої влади, виробничої, соціальної сфери і сфери обігу визначається не тільки в цих сферах діяльності, а також станом і рівнем розвитку банківського сектора регіональної економіки. По-друге, банкам належить першорядна роль у перетворенні конкретних дій всіх учасників економічних відносин у визначену систему. Це означає, що не можна зводити функції банків лише до грошово-кредитних, тому що банки в ринковій економіці є системоутворюючими структурами економіки, тобто чим стійкіші і стабільніші функціонуючі банки, тим ефективнішою є фінансова взаємодія між учасниками економічних відносин у регіоні. Банківські сектори економіки в регіонах являють собою єдиний інституціональний суб'єкт, що здійснює прямі зв'язки у всьому ланцюзі економічних відносин і по кожному конкретному їх вияву: від заощаджень населення, реалізації регіональних програм до найскладніших операцій валютного регулювання.

Регіональний банківський сектор економіки як елемент фінансової системи регіону повинен виступати провідником перетворень за допомогою заходів активного впливу на господарюючі суб'єкти економіки. Крім того, банківський сектор економіки має активно сприяти становленню фондового ринку, активність якого є індикатором розвитку інвестиційних процесів. На сьогодні перспективним інструментом грошово-кредитної політики Національного банку України є рефінансування кредитно-фінансових організацій під заставу цінних паперів реального сектора регіональної економіки.

Виходячи з того, що практично всі фінансові потоки, які проходять через господарюючі суб'єкти, враховуються банківським сектором економіки регіону, то й оцінка стану регіональних фінансових потоків може бути отримана після перерозподілу їх у банківському секторі економіки. Ця оцінка формується на умовах існуючих кон'юнктурних пріоритетів у регіональній економіці. Однак її формування може відбуватися тільки за висновком декількох банків. Тому принципове значення має повний аналіз перерозподілу регіональних фінансових потоків для формування методів управління ними. Оскільки облік платежів банківського сектора економіки в регіоні здійснюють регіональні відділення НБУ, то саме Національний банк є тим державним інститутом, який має найбільш повну інформацію про переміщення регіональних фінансових потоків по всій країні.

З погляду формування регіональної економіки банківський сектор стає важливим функціональним суб'єктом у регіоні, що бере участь у

перерозподілі фінансових потоків. При цьому відбувається процес формування відносин, що відображають фінансові переваги у перерозподілі фінансових потоків. Особливо актуальним це стає в умовах розвитку ринкової економіки на всіх рівнях господарювання, коли «на перше місце висувається питання про взаємовигідні еквівалентні економічні (і фінансові) відносини як по горизонталі, так і по вертикалі» [6, с.139].

Розширення фінансової взаємодії між учасниками ринкової економіки активізує їхні фінансові потоки, що охоплюють значну частину напрямків діяльності регіону. Дворівнева банківська система, що розвивається, успішно вбудована в процес взаємодії з усіма господарюючими суб'єктами регіону з приводу перерозподілу регіональних фінансових потоків. Частковою інформацією про перерозподіл фінансових потоків у регіоні володіє кожен з учасників цієї взаємодії, але регіональне відділення НБУ має повну інформацію про переміщення фінансових потоків у регіоні. Це означає, що при використанні інформації про перерозподіл фінансових потоків важливо не зводити функції банківських секторів лише до фінансово-кредитних взаємодій, а використовувати цю можливість для комплексного управління фінансовими потоками в регіоні. У зв'язку з цим функції регіональних відділень НБУ повинні бути розширені в частині підготовки інформації про сформовану структуру і динаміку регіональних фінансових потоків як для господарюючих суб'єктів, так і для регіональних органів влади.

Особливе значення регіональних відділень НБУ в ринковій економіці повною мірою повинне виявлятися і при взаємодії з учасниками економічних відносин у частині підготовки інформації про перерозподіл регіональних фінансових потоків у секторах економіки та у кредитних організаціях. Це стає необхідним в умовах активізації структурного перерозподілу капіталу, а також процесів інтеграції в регіоні. У період активного міжрегіонального співробітництва гостро постають проблеми невідповідності потреб підприємств в обігових коштах з фінансовими можливостями кредитних організацій. В умовах відсутності державних заходів для інвестування реального сектора економіки може бути реалізована задача юридичного об'єднання кредитної організації з великим промисловим комплексом. З погляду структурних змін у регіональному банківському секторі процес входження кредитних організацій у фінансово-промислові групи стає умовою активного розвитку банківських послуг.

В умовах наростання міжрегіонального співробітництва, коли з'являється можливість розширення інтеграційної взаємодії банківського і промислового капіталів, іммобілізаційну спрямованість банків-

ських активів важливо використовувати як можливість зменшення державного боргу під гарантії держави. А це, у свою чергу, може стати каталізатором процесу реструктуризації підприємств реального сектора в регіонах. Визначити момент початку активності міжрегіонального співробітництва та іммобілізації активів регіонального банківського сектора дозволяє реалізація умов управління регіональними фінансовими потоками.

Регіон як суб'єкт ринкової економіки зацікавлений у збільшенні експорту як готової продукції, так і ресурсів. При активному співробітництві з іншими регіонами відбувається перерозподіл фінансових потоків, тим самим створюється сприятливий клімат для структурних перетворень у реальному секторі економіки, формуються господарські довгострокові зв'язки, знижуються ризики як у виробничих, так і в банківських структурах регіонів.

Процес організації умов управління фінансовими потоками в регіоні повинен супроводжуватися більш широким використанням результатів регулярного моніторингу підприємств і організацій, що проводиться в системі Національного банку України. Володіючи розгорнутою системою моніторингу підприємств, регіональні відділення НБУ мають можливість виступати в ролі регіонального диспетчера, що здійснює взаємодію як з підприємствами, так і з територіальними установами інших регіонів. Необхідно законодавчо закріпити і регламентувати цей процес, спрямований, у першу чергу, на охоплення моніторингом державних підприємств і підприємств зі значною часткою регіональної власності.

Іншою важливою задачею в реалізації можливостей моніторингу підприємств виступає задача максимального використання результатів моніторингу в банківському секторі економіки регіону. Для цього необхідно переглянути і модифікувати підходи до організації виконання функцій по здійсненню економічного аналізу і прогнозування в системі НБУ. Існуюча нормативна база моніторингу підприємств базується на підготовці інформації про стан найважливіших секторів економіки і зміни макроекономічних показників у регіонах, при цьому міжрегіональний аспект аналітичних оцінок у сегментах регіональної економіки практично не досліджується [7, с.155]. Однак вихідні результати системи моніторингу підприємств можуть бути розширені, а цільова спрямованість моніторингу підприємств повинна бути переглянута з урахуванням сприяння більш ефективній реалізації основних задач НБУ як в сфері грошово-кредитного регулювання, так і в сфері удосконалювання банківського сектора економіки регіонів. Крім того, розширення цільової спрямованості моніторингу підприємств у систе-

мі НБУ дозволить розгорнути широкомасштабну цільову політику перерозподілу регіональних фінансових потоків, наприклад, шляхом рефінансування реального сектора економіки під заставу власності підприємств чи акціонерів.

З розширенням вихідних результатів системи моніторингу підприємств, у тому числі й для регіональної економіки, НБУ матиме наступні можливості: оперативно відстежувати і будувати прогностичні оцінки економічної кон'юнктури і стану фінансових потоків у секторах економіки регіону; мати реальні оцінки про фінансовий стан і платоспроможність підприємств, а також ступінь їхнього впливу на ризики кредитних організацій; об'єктивно оцінити процес перерозподілу регіональних фінансових потоків у секторах економіки.

Ідеологія організації моніторингу підприємств Національним банком припускає взаємовигідний обмін інформацією між учасниками про стан економічного розвитку, величину і структуру банківських послуг. У рамках розширення вихідних результатів системи моніторингу підприємств доцільно дати можливість використання інформації моніторингу іншими господарюючими суб'єктами і організаціями, у тому числі й зацікавленими організаціями. При цьому вирішується задача інформаційно-аналітичної підтримки в діяльності не тільки кредитних організацій, господарських структур, але й регіональних органів влади для удосконалення технології бізнес-планування і підвищення якості рішень, що приймаються, на регіональному рівні.

Таким чином, володіння інформацією про перерозподіл фінансових потоків відображає процеси формування фінансових інтересів у кредитних організацій і характеризує їхню значущість для регіональної економіки. При подальшій розробці заходів для управління регіональними фінансовими потоками повинні бути використані результати сформованих умов перерозподілу фінансових потоків у регіоні.

1. Герасимчук З.В., Вахович І.М., Камінська І.М. Управління фінансовими ресурсами регіону. – Луцьк: Надтир'я, 2005. – 176 с.

2. Колесникова Н.А. Финансовый и имущественный потенциал региона: опыт регионального менеджмента. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 240 с.

3. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 1999. – 487 с.

4. Поляк Г.Б. Территориальные финансы. – М.: Вузовский учебник, 2003. – 478 с.

5. Тарангул Л.Л. Оподаткування та регіональний розвиток (теорія і практика). – Ірпінь: Академія ДПС України, 2003. – 286 с.

6. Бутов В.И. Основы региональной экономики / Игнатов В.Г., Кетова Н.П. – Ростов на Дону, 2000. – 156 с.

7. Тігіпко С.Л., Міщенко В.І. Основні напрями євроінтеграційного реформування банківської системи України // Регіональна економіка. – 2004. – №3. – С.154-159.

Отримано 22.02.2006